

УДК 336.225

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-3-6>

Мащенко О.В.

доктор економічних наук, професор,
перший проректор
Класичного приватного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3897-6845>

Вагилевич А.А.

кандидат економічних наук,
начальник управління оподаткування юридичних осіб
Головного управління Державної податкової служби у Київській області

Mashchenko Olha

Doctor of Economic Sciences, Professor,
First Vice-rector of the
Classical Private University

Vagylevich Antonina

Candidate of Economic Sciences,
Head of the Taxation Department of Legal Entities
Main Department of the State Tax Service in the Kyiv region

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ

COMPLIANCE IN COMPLIANCE RISK MANAGEMENT SYSTEMS

У статті обґрунтовано доцільність запровадження системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) за для підвищення рівня дотримання платниками податків податкового законодавства. Наведено поняття податковий комплаєнс, як комплекс мотивів та стимулів платників податків, які спонукають їх дотримуватись вимог податкового законодавства. Схематично представлено систему управління комплаєнс-ризиками у сфері оподаткування, яка представлена блоками: поведінки платника податків та поведінки контролюючих органів по відношенню до платників податків. Поведінка цих суб'єктів представлена чотирма типами, які поєднанні між собою. Наголошується, що поведінка платника податків може бути як правомірною (суспільно-необхідною, бажаною і допустимою з точки зору інтересів громадянського суспільства поведінкою індивідуальних чи колективних суб'єктів), так і неправомірною – суспільно шкідливою і неприйнятною для індивідів та суспільства в цілому. Правомірною поведінкою платника податків визнано – виконання ним податкового обов'язку, який полягає у: дотриманні встановленого порядку обчислення податків та зборів, своєчасності та повноти їх сплати до відповідного бюджету та подання декларацій та/або розрахунків у законодавчо встановленні строки. В статті розглянуто типи поведінки платників податків. Вказано, що поведінка платника податків (Дії №1) вказує на неправомірну поведінку, який прийняв принципове рішення – не дотримуватися норм податкового законодавства з приводу виконання ним податкового обов'язку. До типу поведінки (Дії №2) належать платники, у яких відсутнє бажання виконувати свій податковий обов'язок, але ці дії не виражають його принципову позицію з цього питання. До типу поведінки (Дії №3) віднесено платників, які намагаються дотримуватися норм законодавства з приводу виконання податкового обов'язку, але не завжди мають успішний результат, тобто це ті платники, які зазвичай вчиняють правомірні дії (виконують своєчасно та в повному обсязі свій податковий обов'язок), але основною причиною їх дій визнано: складність, велика плінність податкового законодавства; низький рівень комп'ютерної грамотності. До типу (Дії №4) віднесено платників податку які дотримуються норм податкового законодавства та своєчасно виконують податковий обов'язок, тобто мають високий рівень податкової культури; беруть на себе відповідальність за дотримання законодавства; вважають комплаєнс своїм моральним обов'язком, і вчиняють заходів щодо його дотримання. Надано рекомендації, якими можуть бути дії контролюючих органів по відношенню до кожної категорії платників податків за різними типами поведінки у напрямку підвищення мотивації виконання ними податкового обов'язку.

Ключові слова: податкові ризики, податковий комплаєнс, платники податків, управління комплаєнс-ризиками, контролюючі органи.

The article substantiates the expediency of introducing a tax risk management system (compliance risks) in order to increase the level of tax payers' compliance with tax legislation. The concept of tax compliance is presented as a set of motives and incentives of taxpayers that encourage them to comply with the requirements of tax legislation. The system of compliance risk management in the field of taxation is schematically presented, which is represented by blocks: the behavior of the taxpayer and the behavior of controlling authorities in relation to taxpayers. The behavior of these subjects is represented by four types, which are combined with each other. It is emphasized that the behavior of the taxpayer can be both lawful (socially necessary, desirable and permissible from the point of view of the interests of civil society, the behavior of individual or collective subjects), and unlawful – socially harmful and unacceptable for individuals and society as a whole. The lawful behavior of a taxpayer is recognized as his fulfillment of his tax obligation, which consists in: compliance with the established procedure for calculating taxes and fees, timely and complete payment of them to the relevant budget, and submission of declarations and/or calculations within the legally established terms. The article examines the types of behavior of taxpayers. It is indicated that the behavior of the taxpayer (Action No. 1) indicates the illegal behavior of the taxpayer, who made a principled decision not to comply with the tax legislation regarding the fulfillment of his tax obligation. The type of behavior (Action No. 2) includes taxpayers who have no desire to fulfill their tax obligations, but these actions do not express their principled position on this issue. The type of behavior (Action No. 3) includes taxpayers who try to comply with the legislation regarding the fulfillment of tax obligations, but do not always have a successful result, i.e., these are those taxpayers who usually take lawful actions (they fulfill their tax obligations in a timely manner and in full obligation), but the main reason for their actions is recognized as: the complexity, high fluidity of tax legislation; low level of computer literacy. The type (Action No. 4) includes taxpayers who comply with the norms of tax legislation and fulfill their tax obligations in a timely manner, that is, they have a high level of tax culture; assume responsibility for compliance with the law; consider compliance to be their moral duty, and take measures to comply with it. Recommendations are given on what the actions of the controlling authorities can be in relation to each category of taxpayers for different types of behavior in the direction of increasing their motivation to fulfill their tax obligations.

Keywords: tax risks, tax compliance, taxpayers, compliance risk management, controlling authorities.

Постановка завдання. Війна звела нанівець здобутки від значної фіскальної консолідації, досягнутої з 2017 року, протягом якої державний та гарантований державою борг скоротився з 81 % ВВП у 2016 році та до 49 % у 2021 році. У 2022 році дефіцит державного бюджету збільшився на 602 млрд грн. порівняно з 2021 роком (що склало близько 15,7% ВВП) і становив 817,9 млрд грн, профінансований за рахунок міжнародних грантів та пільгового фінансування. Водночас війна призвела до збільшення витрат на оборону, що створило додатковий тиск на бюджет. Податкові надходження у 2022 році скоротилися на 14,2 %, тоді як видатки зросли на 81,4 % [1].

Задля швидкого відновлення після завершення або припинення воєнного стану, забезпечення економічного зростання України у середньостроковій перспективі, а також для реалізації європейського курсу Україні необхідно проводити виважену податкову політику, підвищити ефективність видатків та податкового й митного адміністрування та удосконалити структуру податків та пільг. Також, важливо досягти партнерських відносин між бізнесом і державою та покращити інвестиційний клімат з урахуванням соціального й екологічного виміру. І в цьому питанні ключове значення має підвищення рівня довіри платників податків до контролюючих органів [1]. Саме тому, запровадження системи управління ризиками – комплаєнс сприятиме підвищенню мотивації добросовісних платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі багато уваги приділено податковому регулюванню, податковій політиці, податковому механізму, податковим інструментам. Наукове підґрунтя цього дослідження становлять здобутки науковців: Т. Желюк, Ю. Забаренко, Н. Зарипова, М. Зінченко, Ю. Іванова, Т. Калінеску,

А. Крисоватого, Г. Кучерової, Г. Івах, В. Кміть, О. Кондюха, О. Мельниченко, О. Мягкової, В. Пилипів, О. Покатаєвої, А. Свищук, А. Соколовської, І. Стеблянка, Л. Тарангул, О. Тімарцева та ін. Дослідженню питання податкових ризиків присвятили праці: В. Л. Андрущенко, В.П. Вишневський, О.М. Десятник, І.О. Луніна, О.М. Тимченко, П.В. Мельника, В.М. Опаріна, В.А. Онищенко, та ін.

В.Б. Захожай та О.М. Перевалова у своїх роботах провели аналогію між податковим та кредитним ризиками, які на їх думку є дуже подібними за сутністю, так і змістовністю [2]. Н.О. Євтушенко в процесі наукових пошуків досліджено основні елементи системи керування податковими ризиками. Доведено необхідність використання методу систематизації платників для визначення податкових ризиків у системі їх керування, що дозволить упровадити на практиці нову стратегію організації контрольної-ревізійної роботи та істотно скоротити витрати на здійснення планових перевірок [3]. Проте, враховуючи те, що на сьогодні, система керування податковими ризиками перебуває у стадії реформування, – виникає необхідність подальшого дослідження з урахуванням сучасних умов функціонування національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Для виведення країни з фінансової кризи, спричиненої збройною агресією російської федерації Кабінетом міністрів України було схвалено «Національну стратегію доходів до 2030 року» у якій за для підвищення рівня дотримання податкового законодавства було передбачено впровадження системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками).

Комплаєнс-ризиками – це потенційні втрати і юридичні санкції через недотримання законів або правил. Проведення ідентифікації та оцінки ризиків є необхідною попередньою роботою, яка прово-

диться перед виконанням основного завдання – мінімізацією ризиків. Якщо ж контроль податкових ризиків недостатній, то це може призвести до вкрай негативних наслідків: зниження вартості бізнесу, значної переплати податків, адміністративної і карної відповідальності, навіть банкрутства підприємства [4].

Комплаєнс (від. англ. – compliance) (або інші поширені варіанти перекладу українською: «відповідність» / «дотримання існуючих вимог» / «добросовісність») – у податковій сфері – це ступінь виконання платниками податків своїх зобов'язань добровільно або через зусилля податкової адміністрації, спрямовані на забезпечення виконання зобов'язань платниками податків [5].

Оцінка ризиків потрібна для того, щоб чітко з'ясувати, які ризики можна ігнорувати, а які – в жодному разі ні. Наприклад, перетин критерію ймовірності «дуже ймовірні» і критерію наслідків «критичні» дає дуже високий ризик, який необхідно обов'язково врахувати і за можливості мінімізувати. А якщо наслідки ризику помірні і при цьому критерій ймовірності «малоймовірні», то ризик буде низьким [4].

Податковий комплаєнс – комплекс мотивів та стимулів платників податків, які спонукають їх дотримуватись вимог податкового законодавства, законодавства із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та сплачувати податки, збори, платежі [6]. Схематично управління комплаєнс-ризиками можна зобразити наступним чином, рис. 1.

Отже, поведінка платника податків може бути як правомірною (суспільно-необхідною, бажаною і допустимою з точки зору інтересів громадянського суспільства поведінка індивідуальних чи колективних суб'єктів). Вона є суспільно корисною, оскільки реалізується без порушень правових приписів, тобто передбачає дотримання правових заборон та виконання юридичних обов'язків. Вона витісняє суспільно шкідливу поведінку, роблячи її неприйнятною для індивідів, їх колективів та суспільства загалом [7, с. 67].

Враховуючи те, що п.36.1, ст. 36 ПК України податковим обов'язком визнається обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені податковим законодавством [8],

Рис. 1. Система управління комплаєнс-ризиками у сфері оподаткування

Джерело: побудовано авторами

правомірною поведінкою можна вважати: виконання платниками податків податкового обов'язку, який полягає у: дотриманні встановленого порядку обчислення податків та зборів, своєчасності та повноти їх сплати до відповідного бюджету та подання декларацій та/або розрахунків у законодавчо встановленні строки.

Якщо говорити про поведінку платника податків (рис.1), то Дії №1 саме вказують на неправомірну поведінку такого платника, який прийняв принципове рішення – не дотримуватися норм податкового законодавства з приводу виконання ним податкового обов'язку. У такому випадку контролюючі органи за результатами податкової перевірки та донарахування податкових зобов'язань можуть застосувати до такого платника примусові заходи виконання, які є додатковими гарантіями публічних майнових державних інтересів, як то: податкову заставу, адміністративний арешт майна, примусове стягнення коштів та продаж майна, що перебуває у податковій заставі.

Крім того, якщо здійснення заходів щодо погашення податкового боргу платника податків шляхом стягнення коштів, які перебувають у його власності, не привело до повного погашення суми податкового боргу – контролюючий орган може визначити дебіторську заборгованість платника податків, строк погашення якої настав, і укласти з платником податків договір щодо переведення права вимоги такої дебіторської заборгованості (п. 87.5, ст. 87 ПК України).

Поведінка за типом (Дії № 2, рис. 1) вказує на відсутність бажання платника податку виконувати свій податковий обов'язок, але ці дії ще не виражають його принципову позицію з цього питання.

Термін «принциповість» означає не тільки прояв характеру і волі, а, насамперед, вияв внутрішньої переконаності людини, її усталеного погляду на те чи інше питання [9]. Принцип – є переконанням, нормою, правилом, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [10]. Тобто, фізична особа чітко переконана в тому, що вона не зобов'язана сплачувати податки та збори, і причин такої поведінки може бути багато: недовіра до органів державної влади стосовно цільового використання податкових платежів за призначенням; недовіра до контролюючих органів; внутрішній протекст до державної політики в цілому, яку вони вважають недосконалою та дискримінаційною; образа на законодавчу та виконавчу владу з особистих мотивів (спричинення шкоди їм або членам їх родини незаконними діями органів влади, зокрема представниками контролюючих органів). Перекопати такого платника податків, майже, не можливо. Він буде постійно йти у супротив із існуючою системою.

З платниками податків, які не бажають виконувати свій податковий обов'язок (Дії №2, рис.1) потрібно проводити роз'яснювальну роботу. Так, за даними Звіту про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік територіальними органами ДПС проводились 4 інформаційно-роз'яснювальні компанії стосовно:

– декларування громадянами доходів, отриманих у 2022 році;

– одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб;

– інформування суб'єктів господарювання та громадськості про переваги офіційного оформлення трудових відносин та наслідки використання незадекларованої праці [11, с. 128];

– щодо новацій податкового законодавства, передбачених ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» № 3219-ІХ від 30 червня 2023 р., № 3219-ІХ стосовно доходів отриманих як компенсація або ж у вигляді грошової суми, зазначеної у житловому сертифікаті на придбання об'єкта житлової нерухомості за пошкоджений/знищений об'єкт внаслідок російської збройної агресії; а також порядку визначення податкових зобов'язань платників податку третьої групи єдиного податку, які обрали особливий режим оподаткування [12].

Для цієї категорії платників особливо важливим є під час проведення роз'яснювальної роботи робити наголос на негативні наслідки, які можуть настати для нього у разі несплати податків та зборів, неподання податкової звітності, або невиконання будь-яких обов'язків, передбачених ст.16 ПК України. Крім того, ця категорія платників потребує підняття довіри до контролюючих органів, що могло б бути у вигляді посилення антикорупційних заходів та підвищення прозорості і ефективності процедур управління з одночасним звітуванням про проведенні заходи та притягненні винних осіб до відповідальності.

Органи ДПС проводять роботу у цьому напрямку, так, у 2023 році на веб-порталі ДПС було проведено опитування платників податків для ідентифікації проблемних питань в роботі контролюючих органів. Платники податків оцінювали свою задоволеність різними аспектами, які було згруповано за такими напрямками: електронні сервіси; центри обслуговування платників (ЦОП); інформативність; оцінка роботи органів ДПС у цілому. Всього в опитуванні взяли участь 7007 респондентів з усіх областей України, із них 1356 – від представників юридичних осіб (що склало 19,35 % від загальної кількості); 2977 – фізичних осіб – підприємців (42,49 %) та 2674 від фізичних осіб (38,16 %) [13].

Як зазначають фахівці: «Стимулювання добровільної сплати податків неможливо без надання якісних послуг, зручного процесу звітування та ефективного адміністрування. Аналітична робота податківців має бути орієнтована на ризикових платників, що дозволяє забезпечувати належний процес реагування на правопорушення податкового законодавства» [4].

Стосовно платників податків, які намагаються дотримуватися норм законодавства з приводу виконання податкового обов'язку, але не завжди є успішним результатом (Дії №3, рис.1), можна сказати, що це самі ті платники, які зазвичай вчиняють правомірні дії (виконують своєчасно та в повному

обсязі свій податковий обов'язок), але основною причиною їх дій може бути:

- складність, велика плінність податкового законодавства (платникові податків дуже важко швидко реагувати на зміни, які, особливо останнім часом, вносяться до ПК України, зокрема до Розділу ХХ «Перехідні положення»);

- низька комп'ютерна грамотність: адже, відповідно до п. 16.1, ст. 16 ПК України платник податків зобов'язані використовувати електронний кабінет для листування з контролюючими органами у разі подання звітності в електронній формі, а також після проходження електронної ідентифікації он-лайн в цьому кабінеті (пп. 16.1.14). І не дивлячись на те, що п. 42.5, ст. 42 ПК України дозволяється платникові податків, який не подав заяву про бажання отримувати документи через електронний кабінет, здійснювати листування з контролюючим органом за податковою адресою такого платника рекомендованим листом з повідомленням про вручення, а податкова декларація може бути подана або особисто платником податків, або ж надсилатися поштою (п.49.3, ст. 49 ПК України) – на сьогодні, контролюючи органи категорично відмовляються приймати податкову звітність будь-яким способом окрім подання через електронний кабінет (що суперечить нормам п.49.3 та 49.9 ст. 49 ПК України). Враховуючи низький рівень комп'ютерної грамотності платників податків, у них виникають складнощі у користуванні електронним мкабінетом.

Вирішення цієї проблеми може бути лише на макрорівні шляхом:

- зменшення кількості внесення змін до податкового законодавства;

- тісної співпраці з платниками податків у напрямку інформування щодо внесення змін, що може бути не тільки шляхом зустрічей (проведення семінарів, круглих столів), але й із застосуванням мобільного застосунку „Дія”, де б у Розділі «Меню», «Повідомлення» надсилалися б повідомлення (з певною періодичністю) про зміни у податковому законодавстві у спрощеному (більш сприятному для сприйняття форматі);

- проведення комп'ютерних курсів для платників податків зареєстрованих та майбутніх користувачів «електронного кабінету».

Так, за результатами проведеного соціологічного дослідження у 2023 році органами ДПС було встановлено, що платники стали частіше використовувати такий інформаційний ресурс, як ІКС «Електронний кабінет» (у 2023 році цей показник склав – 65,53 %), 15,26 % використовують веб-портал ДПС, та 7,02 % використовують чат-боти. Проте, встановлено, що необхідність отримання електронних послуг у період воєнного стану збільшилась [13]. Що потрібно враховувати контролюючим органам, та працювати у напрямку підвищення рівня комп'ютерної грамотності платників за для більш вільного користування продуктами інформатизації податкової сфери;

- шляхом систематичного нагадування у засобах масової інформації: рекламні стрічки в мережі

Інтернет, реклама у соціальних мережах «Фейсбук», «Інстаграм», тощо, – стосовно змін до Податкового кодексу; реклама на телебаченні, радіо, що б постійно нагадувало б платникові податків про внесення змін до справляння окремих видів податків.

Про бажання співпрацювати з органами ДПС свідчать результати дослідження, проведені у 2023 році. За результатами опитування 78,87 % респондентів виявили готовність звертатися до органів ДПС у разі потреби. Платники оцінюють готовність звертатися на 5,32 бала із 6 (у 2022 році цей показник складав 4,56 бала), що відображає зростання рівня довіри платників до органів ДПС на 16,7 % [13].

На сьогодні, з метою інформування платників податків щодо практичного застосування норм податкового законодавства проводяться наступні заходи роз'яснювального характеру. Тільки протягом 2023 року для своєчасного і якісного інформування платників про зміни в податковій сфері територіальними органами ДПС розроблено: 35 відеоматеріалів, 43 навчальні відеопрезентації, 57 презентацій та інфографічних матеріалів; розроблено 5 727 видів друкованої продукції; проведено 7 139 семінарів для платників податків [14, с. 129–130].

Протягом 2023 року ДПС було проведено 44 500 сеансів телефонного зв'язку «гаряча лінія» на яких було надано консультацію платникам податків щодо дотримання податкового законодавства. На веб-порталі ДПС розміщено 4 382 матеріали, зокрема: інформаційних матеріалів – 3 975; роз'яснювальних матеріалів – 237; нормативно-правових актів – 120; проєктів регуляторних актів – 22; звітів про відстеження результативності регуляторних актів – 16; листів – 12, а на субсайтах територіальних органів ДПС розміщено 113 871 матеріал, зокрема у соціальних мережах розміщено майже 895 матеріалів [14, с. 132].

Проте, особливої уваги потребує платник податку який дотримується норм податкового законодавства та своєчасно виконує податковий обов'язок (Дії № 4, рис. 1). Це ті платники податків, які мають високий рівень податкової культури; готові, бажають і здатні дотримуватися вимог податкового законодавства; віддані виконанню своїх зобов'язань в частині своєчасної сплати податків та зборів; беруть на себе відповідальність за дотримання законодавства; вважають комплаєнс своїм моральним обов'язком, і вчиняють заходів щодо його дотримання. Ця категорія регулярно слідує за змінами, що вносяться до податкового законодавства, у разі виникнення питань постійно співпрацюють з контролюючими органами у напрямку отримання індивідуальної консультації (шляхом звернення на гарячу лінію, а також отриманням відповіді у письмовій формі та іншими способами).

Стосовно категорії платників податків за Дією №4 контролюючи органи мають створити більш прості та доступні умови для дотримання податкового законодавства. В межах управління комп-

лаєнс-ризиками вони мають створювати більший тиск у напрямку підвищення зусиль на комплаєнс, що б призвело до мінімізації ризику, зокрема розробці та реалізації заходів, які б сприяли зменшенню або повному усуненню ймовірності виникнення ризиків та їх впливу, а також щоденних операційних рішень, які б стосувалися підвищенню мотивації платника податків самостійного усунення ризику, у протилежному випадку – життєвими органами ДПС заходів контролю.

Висновки. В статті розглянуто типи поведінки платників податків. Визначено, що поведінка платника податків (Дії № 1) вказує на неправомірну поведінку, який прийняв принципове рішення – не дотримуватися норм податкового законодавства з приводу виконання ним податкового обов'язку.

До типу поведінки (Дії № 2) належать платники, у яких відсутнє бажання виконувати свій податковий обов'язок, але його дії не виражають його принципову позицію з цього питання.

До типу поведінки (Дії № 3) віднесено платників, які намагаються дотримуватися норм законодавства з приводу виконання податкового обов'язку, але не завжди мають успішний результат, причиною чого визнано: складність, велика плінність податкового законодавства; низький рівень комп'ютерної грамотності. Запропоновано вирішення цих проблем шляхом: зменшення кількості внесення змін до податкового законодавства; тісної співпраці з платниками податків у напрямку інформування щодо внесення змін, що може бути не тільки шляхом зустрічей (проведення семінарів, круглих столів), але й із застосуванням мобільного застосунку «Дія»; проведення комп'ютерних курсів для платників податків зареєстрованих та майбутніх користувачів «електронного кабінету»; шляхом систематичного нагадування у засобах масової інформації (Інтернет ресурсах, соціальних мережах) про внесення змін до справляння окремих видів податків та зборів.

Визначено, що особливої уваги з боку контролюючих органів потребують платники податків за типом поведінки (Дії №4), які дотримуються норм податкового законодавства – мають високий рівень податкової культури; беруть на себе відповідальність за виконання норм законодавства; вважають комплаєнс своїм моральним обов'язком, і вчиняють заходів щодо його дотримання. Надають рекомендації, якими можуть бути дії контролюючих органів по відношенню до кожної категорії платників податків за різними типами поведінки у напрямку підвищення мотивації виконання ними податкового обов'язку.

Бібліографічний список:

1. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: Розпорядження від 27 грудня 2023 р. № 1218-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/pro-skhvalennia-natsionalnoi-strategii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>
2. Захожай В.Б., Перевалова О.М. Податкові ризики в системі державного управління: *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*.

Сер. : *Економіка*. 2009. Вип. 11. С. 32–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_7

3. Свтушенко Н.О. Податкові ризики та система керування ними. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій*. 2016. Т. 24. Вип. 6. С. 68–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2016_24_6_9
4. Впровадження державною податковою службою системи податкового комплаєнсу. Офіційний портал Державної податкової служби України. URL: <https://evp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-466176.html>
5. Курілов Є. Податковий комплаєнс та основні елементи управління комплаєнс-ризиками: бачення ОЕСР та МВФ. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/228168_podatkoviy-komplans-ta-osnovn-elementi-upravlnnya-komplans-rizikami-bachennya-oesr-ta-mvf
6. Впровадження державною податковою службою системи податкового комплаєнсу. URL: <https://evp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-466176.html>
7. Переш І.Є., Бариська Я.О. Теоретичні характеристики правомірної поведінки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2019. Вип. 59. Т. 1. С. 66–69. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/28047>
8. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) : Закон від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах. URL: <https://sum11.com.ua/pryncypovistij/>
10. Словник.ua: Портал української мови та культури. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96>
11. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік: Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-planita-zviti-roboti-/396505.html>
12. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» № 3219-IX від 30 червня 2023 р., № 3219-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#n5>
13. Результати щорічного дослідження з оцінки задоволеності бізнесу рівнем обслуговування податковими органами – 2023: Пресслужба Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/745898.html>
14. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік: Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-planita-zviti-roboti-/396505.html>

References:

1. Pro skhvalennia Natsionalnoi strategii dokhodiv do 2030 roku: Rozporiadzhennia vid 27 hrudnia 2023 r. № 1218-r / Kabinet Ministriv Ukrainy. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/pro-skhvalennia-natsionalnoi-strategii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>
2. Zakhzhai V. B., Perevalova O. M. Podatkovi ryzyky v systemi derzhavnogo upravlinnia. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Ser. : *Ekonomika*. 2009. Vyp. 11. S. 32–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_7
3. Ievtushenko N. O. Podatkovi ryzyky ta systema keruvannia nymy: *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii : Menedzhment innovatsii*. 2016. T. 24. Vyp. 6. S. 68–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2016_24_6_9
4. Vprovadzhenia derzhavnoiu podatkovoiu sluzhboiu systemy podatkovoho komplaiensu. Ofitsiyni portal Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. URL: <https://evp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-466176.html>

5. Kurilov Ye. Podatkoviyi komplaiens ta osnovni elementy upravlinnia komplaiens-ryzykamy: bachennia OESR ta MVF. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/228168_podatkoviyi-komplans-ta-osnovn-elementi-upravlnnya-komplans-rizikami-bachennya-oesr-ta-mvf
6. Vprovadzhennia derzhavnoi podatkovoii sluzhboii systemy podatkovoho komplaiensu. URL: <https://evp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-466176.html>
7. Peresh I. Ie., Baryska Ya. O. Teoretychni kharakterystyky pravomirnoi povedinky. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia : Pravo*. 2019. Vyp. 59. T. 1. S. 66–69. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/28047>
8. Podatkoviyi kodeks Ukrainy (zi zminamy ta dopovnenniamy) : Zakon vid 02 hrudnia 2010 r. № 2755-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy v 11 tomakh. URL: <https://sum11.com.ua/pryncypovistj/>
10. Slovnyk.ua: Portal ukrainskoi movy ta kultury. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96>
11. Zvit pro vykonannia Planu roboty Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy na 2023 rik: Derzhavna podatkovna sluzhba Ukrainy. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-planita-zviti-roboti-/396505.html>
12. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia u period dii voiennoho stanu” № 3219-IKh vid 30 chervnia 2023 r., № 3219-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#n5>
13. Rezultaty shchorichnoho doslidzhennia z otsinky zadovolenosti biznesu rivnem obsluhovuvannia podatkovymi orhanamy – 2023: Presssluzhba Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentri-novini/745898.html>
14. Zvit pro vykonannia Planu roboty Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy na 2023 rik: Derzhavna podatkovna sluzhba Ukrainy. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-planita-zviti-roboti-/396505.html>